

V novo leto, v novo delo!

Sokolstvo preživlja vesele in zgodovinske čase. Napoka nova doba, ko se sokolski duh otresa vseh spon in predsodkov, hiteč k jasnemu, pred 70 leti postavljenemu, a vedno novemu, vedno sodobnejšemu cilju. Z borbo je ta cilj postal vidnejši, jasnejši, lepši, večji — vse osvajajoč.

Nič več ne bomo hodili po dveh potih, ker le ena vodi tja, kamor smo se namenili. Nič več ne bomo urili telesa, ne da bi vedeli, zakaj moramo imeti zdravo telo, nič več ne bomo razmetavali naših sil v delu, ki ne vodi neposredno k sokolskemu cilju. V nas ni miru. Smo fanatiki in netimo revolucijo v sokolskem mišljenju!

Kako enolična bi bila naša pot, ko bi ne šla kdaj navzgor, kdaj navzdol, kdaj strmo proti cilju! Kako nepriljučna in nezanimiva bi bila ta pot, ko bi ne imela ovir! Toda naš duh se je povzpел tako visoko, da gre s prezirnim nasmeškom preko njih. Pa, kje so ovire? Včeraj so še bile, danes jih več ne vidimo. Radi bi se malo razigrali z njimi, radi bi jih preskočili, pogazili, nikar da bi se jim ognili. Ravna in jasna je naša pot, z ravno hrbtenico in jasnim pogledom bomo stali nasproti vsakomur, ki se nam postavi nasproti. Toda naši cilji so daleč, pot dolga. Veliko smo zamudili. Zato moramo v naletu zmanjšati zamudo časa. Zato se odpočij, kdor si truden, očisti se, kdor si nečist, dvigni se, kdor si padel, toda ne umri, ni časa za pogreb!

Taka je pot, ki nam jo kaže naš vestnik «Sokol». V sedmih mesecih je zasekal pot v granitne temelje in je s svojo jasnostjo in sodobnimi pogledi združil vse enako misleče. Včeraj še list ljubljanske župe, stopaš danes po volji sokolskega članstva v novo leto kot glasnik žup Ljubljana, Maribor in Novo mesto, dokler ne boš po zdravem in naravnem razvoju združil vsega, kar je enakega. Si predhodnik glasila žup dravske banovine, si ptica, ki je morala prileteti, ko se pomlad vrača v deželo. Bodi oznanjevalec lepše dobe, sel mogočnega sokolskega preporoda! Zato bodi na pragu novega sokolskega leta 1937. pozdravljen kot izraz 40.000 zagovornikov očiščene sokolske misli!

Nazaj k čisti sokolski misli!

(Konec.)

V 6. in 7. številki lanskega vestnika sokolske župe Ljubljana sem pod tem naslovom pod poglavjema «Sokolska požrtvovalnost» in «Očistimo naše vrste!» dokazal, da je sokolstvo izgubilo svojo odpornost in požrtvovalnost, kar je posledica dejstva, da se je odmaknilo od osnovnih načel Tyrševe sokolske misli.

«Sokolska misel je slovanska misel.»

Ne smem skleniti tega poglavja, ne da bi se dotaknil še ene reči, slovanstva. To je sokolska zunanja politika. Zadnji čas se o njej redko sliši. Kar z nekim strahom izgovarjamo to ime, boječ se, da bi ne bili osumljeni komunizma. Nemci so v svetovni vojni v plombiranih vagonih poslali v Rusijo v Nemčiji izšolane marksistične učitelje, da bi zanetili ondi revolucijo in izločili Rusijo iz svetovne vojne, da bi tako zmagalo nemško-avstrijsko orožje. Toda ruski narod je navzlic strašni revoluciji in hudim zablodam nazadnje vendarle našel samega sebe, in «matuška Rosija» postaja spet strah vseh slovanózerov. Isti sovražniki hočejo zdaj ponovno podjarmiti Slovane, zato jih psujejo s komunisti, da bi jih razdelili v nasprotnoje si tabore. Prvi pridejo na vrsto Čehoslovaki, nato Poljaki, Jugoslovani in Bolgari, potem pa bo fašističnim državam odprta pot v Azijo. Mi Sokoli smo dobro izpregledali to igro nasprotnikov slovanstva, zato bomo prav dobro ločili, kaj je ruski narod in kaj je komunizem, kakor natanko ločimo, kaj je fašizem in italijanski narod, kaj je rasizem in nemški narod, kaj je katoliška cerkev in Italija. Dobro ločimo kljub temu, da nam je to težko, vsaj glede zadnjega, ko se sami na vse kriplje trudijo dokazati istovetnost teh pojmov.

Slovenci smo najmanjša vejica slovanske lipce, zato se pa najbolj zavedamo, kaj je naše deblo. Brez Hrvatov, Srbov in Bolgarov nam ni obstanka, ne samo zato, ker je v složnem delu moč, v moči varnost, ampak iz preprostega in naravnega razloga, ker nas vse družijo jezik, kri, čustvovanje in enaka usoda v preteklosti in bodočnosti. Tako razlagamo mi naše duhovno edinstvo vseh Slovanov, ne samo južnih, in nam niti na misel ne pride, da bi se mi Sokoli našim sovražnikom na ljubo morda odpovedali ruskemu in lužiško-srbskemu narodu. To naše pojmovanje se ni in se ne bo nikdar izpremenilo, dokler bo v nas kolikaj sokolskega duha. Mi Slovenci vemo, da so Bolgari in Srbi zaradi zgodovinskega razvoja prenehali biti mrtva straža na vzhodu, a smo zato z veseljem in ponosom sami z brati Čehoslovaki sprejeli mrtvo stražo na zahodu slovanstva. Naši sovražniki imajo vsak svoje orožje za napad na slovanstvo: Rim ima katoliško akcijo, Berlin kulturno področje, mi razcepljeni Slovani pa nimamo niti enega orožja za obrambo, če opustimo misel slovanske skupnosti. Ker nas vera loči, nas more združevati le vsem skupna sokolska misel. Vsi se je boje, zato nas psujejo s komunisti, misleč, da nas bodo oplašili. Za Sokole je to žaljivka, ker je sokolska misel veliko, veliko višja in popolnejša, za nasprotnike slovanstva pa tudi veliko nevarnejša. Zato naj nas imenujejo kar s pravim sokolskim imenom.

Zadali smo si vprašanja:

1. Ali rasejo s številom sokolstva v pravem razmerju tudi njegova notranja moč, zavest in odpornost ter s tem napredek našega naroda? Ali je članstvo, ki je v teh letih izšlo iz sokolske vzgoje, že nov kulturni tip samostojnega in odgovornega jugoslovanskega državljanca, ki se bistveno razlikuje od kateregakoli našega državljanca, ki ni bil deležen sokolske vzgoje?

2. Ali je sokolska vzgoja v 70 letih, ki jih ima za seboj, pognala v narodu korepine, ali uživa sokolstvo po dveh desetletjih dela v svobodni

državi primeren ugled, ali ima sokolska vzgoja tudi primeren vpliv na javno življenje? Ali je v notranji vrednosti sokolstva jamstvo za bodoče samostojno življenje naroda?

Po teh dokazih že lahko odgovorim: sokolstvo v Sloveniji je s svojimi 500 društvi, 70 domovi in 60.000 pripadniki sicer močna organizacija, s številnimi prireditvami celo zelo živa organizacija, toda v svoji notranji moči, odpornosti in zavesti je pa slabša kakor pred svetovno vojno. Ker se ne drži jasne Tyrševe misli, ker rado opušča telesno vzgojo kot najjačje sredstvo splošne vzgoje, ker si ni na jasnem o svojem kulturnem poslanstvu, posebno pa ker ni videlo v sokolski misli natančno opredeljenega svetovnega nazora, zato sokolsko delo doslej ni bilo dovolj močno in živo, da bi moglo prodreti globlje v narod. Sokolstvo je kolebalo med političnimi gesli in med posebno prosvetno izobraževalno smerjo ter zanemarjalo svojstveno sokolsko vzgojo. Zato dandanes pripadniki Sokola razlagajo namen, pomen in smotre sokolstva vsak po svoje, kakor komu prija, hočejo, da se sokolstvo približa posamezniku, nikar da bi se posameznik približal stvari, sokolstvu. Tako so sokolsko misel raztrgali v majhne lučke, ki se v meglenem brezidejnem in brezduhovnem svetu razhajajo in izgubljujejo. Naziranje članstva o poslanstvu Sokola je precej neenotno in se po prilikah menja, kar je posledica zgolj zunanjega društvovanja brez duhovne poglobitve. Zato o članstvu kot novem kulturnem tipu jugoslovanskega človeka še ne moremo govoriti.

S tem smo pa odgovorili ne samo na prvo, ampak tudi na drugo vprašanje. Ako delo sokolstva ni tako razločno in otipljivo, ako Sokoli niso tako enotno vzgojeni, da bi se vsakomur in vsem opazno bistveno razlikovali od Nesokolov, potem je popolnoma naravno, da sokolstvo tudi ne more imeti tistega ugleda in vpliva na javno življenje, kakor bi ga moralo imeti.

Sedanja doba nam to v vseh pogledih, kulturnih, političnih in gospodarskih, z neizprosnimi in neogibnimi dejstvi na lastni koži jasno izpričuje. Zaradi nastopov, gledaliških iger, sprevedov, praporov in rdečih srajc in vsega zunanjega gredo sicer za nami otroci do določene dobe, ne smemo biti pa tako naivni in misliti, da bi samo s takimi, zgolj zunanjimi videzi vplivali na javno življenje, ki je na vso moč stvarno. Za tak vpliv je treba dosledne in ravne poti, vztrajnosti, življenjske moči in delavnih značajev. Dosedanji način «sokolovanja» je bil torej napačen, ker je bil zgolj formalen, ne pa duhoven, ker se je «delalo» na demagoški, v politiki običajni način in ker je imel le malo zveze s pravo delavnostjo v telovadnici.

Da bomo Sokoli res to, kar hočemo biti, moramo odločno, dosledno in neizprosno mimo vseh osebnih, materialnih in miselnih motenj tako j kreniti v staro sokolsko vzgojno smer: gojiti moramo Tyrševo slovansko sokolsko misel kot kulturni in svetovni nazor. Telesna vzgoja bodi izvor, središče in edini naš vzgojni pomoček. Pri tem pa moramo upoštevati prav vse činitelje, ki so potrebni za samostojno, Slovanom primerno življenje naroda.

Največ sveta otrokom sliši Slave.

Tja bomo našli pot, kjer nje sinovi
si prosti voljo vero in postave.

Obvestilo

po sklepu župne uprave z dne 10. XII. 1936.

Župna uprava, društva in čete so prejele s 1. XII. 1936 datirano povabilo «kola» (konsorcija) tednika «Sokolska volja» na naročbo in sodelovanje. Kolo poudarja, da hoče biti list glasnik volje sokolskega članstva, veren tolnač njegovega hotenja in svobodna govorilnica sokolskih voditeljev in klicarjev. List naj bi pričel izhajati dne 1. I. 1937.

Župna uprava je takoj na prve vesti o nameravanim izdajanju tednika za sokolstvo dravske banovine zavzela odklonilno stališče, ne da bi ji bilo znano, kdo bo izdajal in urejeval list in kdo bo zanj odgovoren. Župna uprava je smatrala tak list za nepotreben, ker je že dne 1. VI. 1936 začela izdajati svoj vestnik v namenu, da izvrši sklep medžupnega odbora žup dravske banovine iz leta 1935., ki pooblašča sokolsko župo Ljubljana, da oskrbi skupno glasilo slovenskih žup. Uprava župe Ljubljana je storila vse, da postane vestnik tudi res skupno glasilo žup dravske banovine.

Župni starosta je obvestil župno upravo na seji dne 12. XI., da je prejel vabilo na sestanek starost slovenskih žup, na katerem bo tudi razgovor o izdajanju novega tednika. V nanj naslovljenem vabilu je bilo omenjeno, da bo list izdajal konsorcij, ki je že sestavljen, in da je uredništvo že določeno.

Tedaj je župna uprava soglasno sklenila, da odločno odkloni list, ki bi ga izdajal konsorcij, sestavljen izven sokolske organizacije, in ki bi bil urejevan brez nadzorstva organizacije. Poudarilo se je dejstvo, da sokolsko ime in organizacija ne moreta služiti poedincem, zlasti ne kar se tiče sokolskega tiska. Ugotovilo se je, da bi tako zasnovano izdajanje novega lista nasprotovalo redu in disciplini in motilo izdajanje medžupnega vestnika.

Po sklepu župne uprave je župni starosta na sestanku, ki ga je sklical konsorcij novega lista za 14. XI. 1936, sporočil odklonilno stališče župe Ljubljana s prej povedano utemeljitvijo.

Konsorcij se za sklep župe Ljubljana ni zmenil in je razposlal proti njeni volji vsem društvom in četam župnega področja vabilo na naročbo in sodelovanje.

Župna uprava je glede na vse to na svoji seji dne 10. XII. 1936 ugotovila, da je postopanje konsorcija samovoljno, da nasprotuje redu organizacije, krši disciplino in zasleduje smotre, ki niso v skladu z delovanjem župe.

SOKOLSKA ŽUPA LJUBLJANA.

Jos. Rus, Ljubljana;

Odgovornost

So ljudje, ki jim odgovornost ne prizadeva skrbi. Zanašajo se na to, da jim ne bo težko, če ne bodo uspeli, usmeriti pozornost posameznikov in množic na vzroke in dejstva, ki bodo njih zanimanje bolj vezala nase kakor poedine osebe, opozoriti jih na «nastale nove velike težave», zabrisati minile dogodke, zamračiti spomin in prevleči s pozabljivostjo, kar je bilo. Radi grade «boljšo bodočnost», nalagajo potrpežljivost poslušnim in zaupanje vernim, se dvigajo v nadčutni svet idealov in čustev, govore o svetlih vzorih žrtvovanja, o junakih, mučenikih, o poveličanju trpečih, prekipevajo v čustvih domoljubja in človekoljubja, pa spet razprezajo mreže in nastavljajo zanke, da polove neposlušne dušice in jih zapro v kletko, da bi ne budile uspavane množice. Pozivajo na red in disciplino, kličejo na pomoč oblastvo, dolže, obtožujejo, obsojajo in se zgražajo nad prepalostjo — vse zato, da uduše lastnega otroka — spaka. In treba je priznati, da je že marsikomu uspelo s takim «plemenitim» varanjem izogniti se obračunu in sodbi.

Toda le za kratek čas. Neogibna doslednost vsakega in vsega dogajanja priključuje spet iz zatišja in pozabljenosti vsakogar, ki je grešil proti odgovornosti, in ga izroči obsodbi. Nihče ne ve, kdo mu bo sodnik, nihče ni pozvan, da izbira sodnika, nihče ne ve, komu bo pripadla ta naloga, kje bo sodba, ne kakšna bo kazen, samo eno je jasno in očitno, da mora biti obsojen, kdor ni ravnal po odgovornosti. Odgovornost je mogočna samosvoja stvar, ni vidna, ni prijemljiva, nihče je ne vabi, nihče se ji ne more ogniti, povsod je prva na mestu, vodi vse človeško ravnanje, ga ocenjuje in presoja, mu postavlja pravila in zakone, snuje organizacije in države in prisostvuje vsaki sodbi. Odgovornost je neizključljiva sankcija dejanj. Slehernemu de-

janju sledi, umakne se pravilnosti, če je ona potrdila dejanje, strogo in dosledno pa nastopa pri zmotnih in je neizprosna pri zlobnih dejanjih. Pravično razlikuje med malimi in velikimi dejanji, med malimi in velikimi storilci. Ne boji se oblastva, ne nasilja, je vedno umerjena, dostojna in neranljiva. Zmotna dejanja odpušča z lahкими posledicami, zlobna strogo kaznuje brez odpuščanja. Tak je zakon resnice in morale, od nikogar postavljen, sam od sebe veljaven in neizbegljiv. Naj se ne čudi prevaranec, mali modrijanček, če ni uspel s svojo «diplomacijo», če ga položaj, oblast in sila niso mogli rešiti obsodbe.

Odgovornost je merilo za dejanja po njih pravilnosti in merilo za vršilca po njegovi moralnosti. Odgovornost kaže stopnjo pravičnosti dejanja in moralnosti osebe. Odgovornost ima svojo samozakonitost in ne dopušča nosilcu, da bi se ji odrekel in mogel odreči. Kdor je njenim zahtevam zadostil, je prost obveznosti, je svoboden, in to je njegov največji uspeh, nobeno drugo priznanje ni večje in mu ne more biti dano.

Kako je to praktično? Zoper samega sebe greši, kdor prevzame katerokoli delo v organizaciji, pa ga ne izvrši. Neglede na škodo za organizacijo vsak sam neposredno svojo osebno vrednost znižuje, samega sebe obtožuje. Čim višji je čin, tem hujša bo presoja, če ni nalogi zadoščeno. Škoduje svojem ugledu in greši proti drugim, kdor prevzame in vrši nalogo za lastno osebo, ne pa za smotre organizacije. Uničuje in razkraja organizacijo, kdor jo samovoljno in namerno izkorišča v svoje osebne, organizaciji nekoristne namene in ugodnosti. Vsaka naloga v organizaciji zahteva odpoved sebi, posvetitev sebe smotrom organizacije. Razmerje poedinca v organizaciji je edino razmerje do celote in njenih smotrov. Vsako dejanje mora ustrezati temu razmerju, ki obvezuje poedinca, da uredi po lastnem nagibu svoje ravnanje v skladu z ustrojem organizacije in njenih smotrov. Udeleževanje v organizaciji zahteva večje sposobnosti, višjo moralno stopnjo, več poglobitve v stvarnost, več veselja do dela brez nagrad, več človekoljubja. Zato oblikuje udeleževanje v organizaciji polnejšo osebnost, odgovornejši in moralnejši tip človeka.

Vse udeleževanje v organizaciji je neopustljivo vezano na red skupnosti in od nje določene smotre. Vsaka nerednost, vsaka nediscipliniranost že naprej onemogoča uspešno udeleževanje.

In kaj velja za tistega, ki išče v organizaciji osebnih koristi? Ne more mu biti na tem, da nudi organizaciji svoje delo, ne kaže veselja in razgibanosti, občutljiv je na svoji časti, delo odlaga na druge, pri slavnostih se rine v ospredje, rad predstavlja organizacijo na zunan, nadležna mu je na znotraj. Mirno, brez graje prenaša nered in ga rad pospešuje. Išče sebi podobnih ljudi, ki jim rad pritrjuje. Vse to očitno in pred obličjem vseh, ki jim hoče biti vodnik. Pa se čudi, ko začuje krohot in opazi prste, ki kažejo nanj. Ni pomislil, da so ga opazile in zasledovale te oči že od prvega dne. Pozabil je, da je maska tudi vidna in da vzbuja več pozornosti kakor preprost čist izraz.

Dr. Franc Derganc, Ljubljana:

Filozofski drobiž

5. Filozofska borba dominikancev in frančiškanov.

Jeseni leta 1955. je bil v Zagrebu kongres frančiškanske filozofije ali skotizma. Dobro leto nato, lansko jesen, je zboroval v Rimu od 25. do 28. novembra 1956 drugi mednarodni kongres dominikanske filozofije ali tomizma, na katerem je predaval tudi slovenski filozof vseučiliški profesor dr. Fr. Veber o «Filozofskem jedru krščanstva». Nepoučeni se začudi, kako je mogoče, da strumno organizirana katoliška cerkev dopušča tako

bojevito tekmo dveh filozofskih šol, ko je vendar splošno znano, da je papež Leon XIII. v encikliki «Aeterni patris» (1879) postavil najglobljšega sholastičnega filozofa, Tomaža Akvinskega (1225—1274), za patrona znanosti in filozofije ter proglasil tomizem za uradno filozofijo katolicizma. Ali se je začel po vplivu modernega verskega gibanja (svetovni pokret komunističnih brezbožnikov, nemški paganizem A. Rosenberga) spet prebujati «modernizem», ki ga je enciklika «Pascendi Dominici gregis» (Pij X., 1907) zavrgla in antimodernistična prisega l. 1910. izključila iz katoliških šol?

V srednjem veku se je razvijala krščanska filozofija ali sholastika v dveh smereh, ali po zamisli grškega filozofa Aristotela (384—322 pr. Kr.), ali pa v duhu tudi grškega filozofa Platona (427—347 pr. Kr.) in njegovega krščanskega učenca Avguščina (354—430 po Kr.). Aristotelizem je dobil navdušene somišljenike zlasti v redu dominikancev, avguščinski platonizem pa v redu frančiškanov. Časi se je filozofska borba obeh šol tako zaostriła, da so druga drugo preganjale in izobčevale, a do verskega razkola ni prišlo.

Razvoj filozofske borbe nam postane takoj razumljiv, ako se spomnimo, da je bil starejši Platon predvsem filozof duše, čustva in volje ali iracionalizma, a njegov učenec Aristoteles osobito filozof duha in razuma ali racionalizma. Duša spoznava resnico s fantazijo po podatkih nazornih podob (čutnih zaznav) in čustvenih nagonov, a duh s posredovanjem razuma ali nenazornih pojmov. Za nas je Aristoteles glavni filozof preteklosti, ker je prvi zbral in uredil sotrudnorazvojni pridelek stare, mnogotisočletne filozofije v enoten sestav. Prvi je združil stare, podtalno poganjajoče korenine v enotno duhovno deblo, ki še vedno raste in se iz njega razvijajo vse veje drugih filozofij. Tako je aristotelizem res prava «večna filozofija» in njegove osnovne ugotovitve ostanejo vekotrajni temelj človeškega spoznavanja.

Aristotelizem pa ni za vse čase dovršena in v vseh podrobnostih veljavna filozofija, ampak le zgoščeno seme (genotip), ki vedno, recimo vsako duhovno pomlad, kali in bohoti ter dobiva na vsaki razvojni stopnji drugo in popolnejšo obliko (fenotip). Zato je povsem prirodno, da vsebuje tudi marsikatero zmoto, ker je pač odsev tudi zmot tedanje znanosti. Enako je jasno, zakaj je videti drugačen, pogledan skozi krščanske (Tomaž), arabske (Averroes) ali celo moderne naočnike. Značilna je v tem oziru izjava generalnega mojstra dominikanskega reda februarja meseca leta 1956. na Dunaju na vprašanje, kaj bi storil sv. Tomaž, ko bi danes stal na našem mestu. Père M. Gillet je duhovito odgovoril:

On bi se umel prilagoditi izpremenjenim razmeram. Naloga tomistov v dandanašnjem svetu je, da store isto.

Iz te avtoritativne in globokoumne izjave odseva tudi skrivnost Aristotelovega «večnega zaklada», večnega organizma, ki budno sledi razvoju znanosti in se mu previdno prilagaja. Glavno napako pa je zagrešil Aristoteles s tem, da je svojo filozofijo enostransko omejil na spoznavanje zavestnega duha ali razuma (racionalizem), a popolnoma prezrl sodelovanje podzavestne duše, sodelovanje fantazije, čustev, nagonov in volje ali iracionalizma. To vrzel so brž izpazili bistri misleci in tekmeči iz frančiškanskega reda, zlasti Janez Duns Skotus (1270—1308) in njegov učenec Viljem Ockham (Okam, 1300—1350). A tudi frančiškanski filozofi so se v pregoreči tekmi enostransko zaleteli, ker so vzeli dušo (intuicijo in čustveno voljo) za edini vir verskega spoznavanja ter popolnoma izključili sodelovanje duha in razuma. Razum jim ni bil sposoben za doumevanje višjih, nadprirodnih resnic, marveč je ostal omejen na nižje, prirodno in izkustveno spoznavanje. Iz verske službe odpuščeni, vseh verskih spon osvobojeni razum

je revolucionarno udaril novo pot izkustvene filozofije (empirizma). Osvojevanje razuma je postalo usodno za sholastiko. Skotisti in okamisti so utrli mišljenju novo, svobodno pot individualističnega empirizma. Francoski filozof R. Descartes (1596—1650) je prevratno metodo frančiškanov samo prevzel in jo okrenil v drugo smer individualističnega racionalizma.

Pravično ocenjuje spoznavna kritika zasluge obeh filozofskih šol, domniškanske in frančiškanske, tomizma in skotizma. Ugotavlja namreč, da izvira resnično spoznavanje samo iz sodelovanja obeh, iz sodelovanja zavestnega duha (razuma) in podzavestne duše (fantazije), kakor dokazuje tudi verizem oziroma sokolizem, filozofija mislečega sokolstva.

Stanko Trček, Ljubljana:

Olimpije

(Nadaljevanje.)

Tekmovalci so bili malone vedno iz boljših in najboljših rodbin. Deloma zaradi velikih časti, ki jih je bil deležen olimpijski zmagovalcec, v prvi vrsti pa zato, ker je bilo treba za dolgo pripravo in za pot v Olimpijo denarja, ki ga revež ni imel. Imamo pa primere, ko so tekmovalcem, ki so obetali uspeh, sorodniki ali znanci s svojim denarjem omogočili nastop. Druge konjske dirke na hipodromu so pa bile samo torišče bogatašev.

Za gledalca je smel v Olimpijo vsakdo, samo žene ne (to je bila prastara verska navada), pač pa dekleta.* Edina žena na olimpijskem tekmovališču je bila svečenica boginje Demetre, o kateri smo že govorili. Pač pa so se smele udeleževati konjskih dirk kot lastnice živali in ob Herinem prazniku so v Olimpiji dekleta tekmovala v teku.

«Šestnajst žena stke vsakih pet let Heri novo tenčico. Te žene tudi skrbijo za hereje (tekme v čast Heri), pri katerih se izkušajo dekleta vseh starosti v teku v razdelkih: najprej najmlajše, zatem starejše, naposled pa najstarejše. Oblečene so v tuniko, ki jo izpodrecajo do malo nad kolenom; desna rama je do prsi gola; lasje so razpletene. Tekmujejo v olimpijskem stadionu, toda daljavo skrajšajo za eno šestino (na 164 m). Zmagovalke dobe oljčni venec in kos mesa od krave, ki jo darujejo Heri.» Tako Pausanij živo pripoveduje o teh tekmah.

Olimpijo in olimpije so upravljali domačini, Elijci. Prvotno je bil za to določen en upravitelj, kasneje sta bila dva, naposled pa so to reč uredili tako, da so izvolili iz vsakega izmed elijskih rodov po enega uglednega moža, ki so skupaj tvorili upravo (helanodiki).

«V 95. olimpiadi so uredili sodništvo iz devetih sodnikov. Trije so vodili konjske dirke, trije peterboj in trije ostale panoge. Dve olimpiadi zatem so dodali še desetega sodnika. Elijci so pa bili razdeljeni v 12 rodov, zato je po 105. olimpiadi vsak izmed teh rodov dal po enega helanodika. Ko so bili v vojski z Arkadijci premagani in so se zaradi izgube zemlje in mest skrčili na osem rodov, so tudi število helanodikov za toliko znižali; to je bilo v 104. olimpiadi. V 108. olimpiadi so pa iznova zvišali število sodnikov na 10, in pri tem je ostalo do dandanašnjega dne», pripoveduje Pausanij (Textes Sportifs, 178 i. d.).

* Nekateri trdijo, da tudi dekleta niso smela k olimpijam, vendar imamo močnejše dokaze za nasprotno trditvev.

Imeli so cel roj pomočnikov in služabnikov. Helanodiki («sodniki Grkov») ali sodniki so bili v Olimpiji najvišji in najuglednejši ljudje. Deset mesecev prej so se naučili tekmovalnih pravil. Skrbeli so, da so se tekmovalci prav pripravljali, pregledali so prijave, naredili zaznamke tekmovalcev, ovenčali so zmagovalce, pazili, da si je postavil zmagovalec pravilno soho in podobno. Imeli so pravico, da so tudi kaznovali. V ta namen so jim bili dani služabniki, ki so kaznovanega pretepli (to se je zgodilo pri sporu z Lakedemonci, ko so dali sodniki preteptsti nepokornega Lihasa). V znamenje svoje časti so bili oblečeni sodniki v škrlatno obleko. Zaradi njih pravičnosti in nepristranosti so jih zelo čislali, kar v razrvani Grški ne preseneča. Verjetno je, da so jih volili v vsaki olimpiadi, toda o tem ne vemo nič natančnega.

Najvišje olimpijsko oblastvo je bila b u l a, nekak svet, pri katerem se je krivično ocenjeni tekmovalec lahko pritožil. Vendar pritožba največkrat ni nič zalegla, tudi če je bila pravična, kar kaže tale primer: pri olimpijah v 96. olimpiadi sta sodnika nekemu tekmovalcu po krivici prisodila zmago. Na pritožbo oškodovanega nasprotnika so v buli oba sodnika sicer kaznovali z denarno globo, njune odločbe pa niso razveljavili.

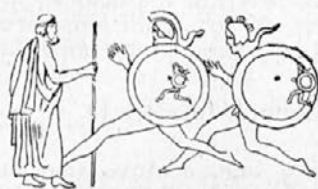
Kdaj so prišli sodniki v Olimpijo, ne vemo, bržkone primeroma zgodaj. Pri tem so potovali po «sveti poti» vzdolž obale. Pri pierskem studentu so počivali in darovali čistilno žrtev. Kdor izmed olimpijskih služabnikov tega ni storil, ni smel izvrševati svoje službe.

V Olimpiji je pa moralo biti tudi veliko svečnikov, saj je bilo tu 60 oltarjev in na vsakem izmed njih so morali vsaj po enkrat na mesec darovati, na nekaterih pa vsak dan. Svečenikom so načelovali trije elijski višji svečeniki. Pomagali so jim spondofori, ki so skrbeli za to, da so se varovale olimpijske določbe, uredbe in pogodbe. Tudi so potovali po deželi in označevali vsako peto leto začetek olimpij. Najuglednejši med svečeniki so bili prerokovalci. To službo so opravljali pripadniki treh elijskih rodov; bila je menda dedna. Tako tudi v času med olimpijami Olimpija ni bila prazna, ampak je bilo tu zmeraj nekaj svečnikov, prihajali so potniki, ki jih je prignala radovednost, in verniki, ki jih je prignala želja, da zvedo od bogov svojo bodočnost, uspeh ali neuspeh pri poslih itd.

V kesnejših dobah so imeli v Olimpiji tudi vodnike, ki so razlagali tujcem posamezne naprave in njih zgodovino, razkazovali hvalne darove in podobno.

Tekmovalci so se morali pripravljati za olimpije 10 mesecev, in sicer predvsem s primernim življenjem, ne z vadbo. Helanodiki niso skrbeli, ali je tekmovalec telovadno pripravljen ali ne, moral je pa pred Zevsovo soho priseči, da je po olimpijskih pravilih vzdržno živel. Trdijo, da so hoteli s tem omogočiti ubožnejšim tekmovalcem tekmo z bogatejšimi, ki bi bili sicer zaradi boljšega življenja in obilnejše hrane na boljšem. Tekmovalci so pred olimpijami prispeli v Olimpijo, kjer so se še 30 dni pripravljali in urili pod nadzorstvom helanodikov (sodnikov). Ti so bili pri tem strogi; to vidimo iz tegale Pauzanijevega poročila: «Elijski so kaznovali z globo precej tekmovalcev. Med njimi je bil tudi Apolonios iz Aleksandrije. Ni ga bilo o pravem času, pa bi ne bil smel nastopiti. Opravičeval se je, da so ga okoli Cikladov zadrževali vetrovi. Njegov rojak Heraklides ga je pa razgalil in povedal, da se je zamudil zato, ker je na raznih tekmah po Joniji grabil denar. Elijski so Apolonija in vse zamudnike za pestenje črtali in so priznali zmago Heraklidu. Tedaj je pa planil Apolonios, ki si je bil že nadel jermenje za borbo, na Heraklida in ga je udaril, čeprav je bil ta že vzel venec in se je bil zatekel z njim med sodnike. Za to lahkomišelnost jo je Aleksandrinec hudo skupil» (Textes Sportifs, str. 192). Kaj ne, mičen prizor na tekmovališču? Poleg odločnosti oblastva je pomembno še to, da je Apolonios očitno tekmoval za denar in da ni mogel krotiti svoje jeze na Heraklida, ki si je bil pridobil s svojo ovadbo zmago brez boja.

Priprava v Olimpiji je morala biti težavna, saj so se je tekmovalci silno bali. Večinoma so prihajali tja s svojimi vaditelji, največkrat bivšimi tekmovalci. Ti so bili velikega pomena, saj je časih izpodbudni vzklík vaditelja odločil zmago. Nekaterim slavnim tekmovalcem so celo dovolili, da so tudi svojim vaditeljem postavili v Olimpiji spominsko soho.

Tekavca v opremi in sodnik.

Pentatlet skače z ročkami. Poleg njega piskavec ali piskavka.

V sredi skakavec z ročkami pri doskoku.

Zmagovalci so bržkone tudi v olimpijah prvotno dobivali darila s trgovsko vrednostjo. Iz Homerja vemo, da je bilo to pri tekmah v navadi. V 7. olimpiadi so pa uvedli po nasvetu delfijskega preročišča preprost venec iz oljčnih vejic. Vejice je našel s svete oljke v altidi deček, ki so mu še živeli starši, z zlatim srpom. Vence so razstavili, da so jih hodili ljudje gledat.

Olimpijski venec je bil Grku vse na svetu. Ni je bilo na Grškem večje časti, ne slave. Olimpijski zmagovalci, olimpijci, so imeli veliko veljavo. Ksenofon (5. in 6. stoletje pr. Kr.) si je n. pr. izkušal pridobiti bralce s tem, da je poniževal olimpijca, češ, ta, čigar zmaga mestu prav nič ne koristi, vendar ne more biti vreden tolike časti kakor on, Ksenofon, ki ima dragoceno znanje. Takisto priča ljubezen, s katero so umetniki klesali sohe tekmovalcev in slikali telovadne prizore, da so bili z dušo pri tem delu. Seveda si zmagovalec ni priboril le gole slave, marveč tudi gmotne ugodnosti. Doma mu ni bilo treba plačevati davkov, obdarovali so ga z denarjem in pogostili na javne stroške, dajali so mu posebne pravice — ponekod med drugim tudi to, da se je smel v bitki boriti ob kralju v prvih vrstah, kar je bila velika počastitev, v Olimpiji si je smel postaviti svoje poprsje v bronu, če je trikrat zmagal, pa popolno soho, večkrat so kovale državi denar s tekmovalčevo podobo, izkratka, olimpijski venec ni bil zgolj ničvreden venec, pa tudi ne zgolj častno znamenje, ampak tudi nakaznica za vsakršne gmotne ugodnosti. In človek je že tak, da je v vseh časih hlepel in koprnel po časti in gmotnih dobrinah. Pri tem je bilo vedno precej takih, ki niso bili nič preveč natančni pri izbiri pomočkov. Pauanij nam pripoveduje nekaj takega: «V 112. olimpiadi je pri tekmah v peteroboju Atenčan Kalipos podkupil svoje nasprotnike (da bi se dali premagati), zato so Elijci vse kaznovali z globo. Atenčani so po Hiperidu zahtevali, da se jim kazen odpusti. Tega Elijci niso hoteli, Atenčani pa tudi niso hoteli plačati. Zato jih niso pustili v Olimpijo. Vdali so se šele, ko jim tudi delfijski Apolon ni hotel prerokovati vse dotlej, dokler ne bodo plačali olimpijske globe. Za ta denar so postavili Zevsu še šest soh.» (Textes Sportifs.) Isti pisec tudi pripoveduje, da je bil prvi, ki je bil kaznovan z globo, Eupalos iz Tesalije, ki je pri tekmah v 98. olimpiadi podkupil tri nasprotnike v pestenju. Vemo, da so si izkušali tekmovalci pogostoma priboriti venec tudi z drugimi zvijačami; vse prav tako kakor dandanes.

Nekateri mislijo, da so v domačem mestu za vsakega zmagovalca podrli del mestnega zidu in ga potem skozi odprtino slovesno pripeljali domov. Plutarh pripoveduje o nekem takem primeru in trdi, da so to storili zato, ker «mesto, ki ima take junake, ne potrebuje trdnega zidu». Res da so večkrat zmagovalca tako sprejemali, vendar je zelo verjetno, da je bil nagib čisto drug. Wilhelm (Leibesübungen, 1956, str. 262) si razlaga to navado s

splošno razširjeno vero v očičujočo silo vrat, ki baje vzame človeku moč. Tako so n. pr. korakale zmagovite rimske legije v Rim skozi «slavolok» — namreč skozi vrata — da so se očistile sovražnikove krvi. Samniti so pognali Rimljane skozi «jarem» (vrata), da jim vzamejo moč za nadaljnji odpor. Rimljani so bili zaradi tega «ponižanja» hudo «užaljeni», kakor vemo iz zgodovine; v resnici so se pa bali, da jim čarovniška vrata res niso vzela moči, in razumemo njih razjarjenost. Wilhelm pravi, da so zaradi iste vere Grki za zmagovalca podrli zid, da bi ne bil šel skozi vrata, ki bi mu bila lahko vzela vso silo za nadaljnje zmage.

In še druga čast je doletela zmagovalca v peteroboju, in sicer ta, da so po njem imenovali prihodnjo olimpiado.

Po tekmi so razglasili v stadionu zmagovalčevo ime, očetovo ime in domovino. Ljudstvo ga je pozdravljalo z vpitjem. Zmagovalec je moral nato darovati zahvalni dar. Ob tej priliki so priredili spreved, pri katerem je ovenčanec seveda razkazal vse svoje bogastvo. Če ni bil imovit, so mu posodili razne dragocene predmete znanci ali pa domače mesto; pomoči domovine se pa ob tej priliki, ko se je bilo treba čim bolj postaviti, tudi imoviti niso branili.

Po darovanju je bila v Pritaneju slavnostna pojedina, ki so jo priredili Elijci. Razen tega so pogostili zmagovalce tudi njih prijatelji, in narobe; bogatejši zmagovalci so pogostili svoje znance.

V Olimpiji so tekmovali tudi dečki (naraščajniki). Po 57. olimpiadi so smeli tekmovali v teku in v rvanju. Kesneje so uvedli tudi druge panoge in peterboj, kar so pa kmalu spet opustili. Dalje časa sta se vzdržala edinole pestenje in pankration. Več o tem kesneje.

Olimpije so se v teku 1000 let seveda precej izpreminjale. Najstarejša tekmovalna panoga sploh je bil tek. Že pravljivi ustanovitelj olimpij Herakles je odmeril olimpijski stadion in določil tekmo v teku. Poznali so štiri vrste teka: hitrostni tek na 1 stadij, diaulos (2 stadija), dolihos (24 stadijev) in tek v opremi (šlem, ščit in golenjaki).

Vsi tekmovalci so stekli naenkrat. Iz mnogih namigavanj v starih poročilih posnemamo, da so pri steku takrat prav tako radi varali kakor dandanes. Žadosti glasno tudi priča določba, da tekmovalci ni smel namenoma teči počasneje, najsi bo, da je bil podkupljen, najsi bo iz kateregakoli drugega vzroka. Mesta na stečiču so izžrebali. Stekli so iz zmernega počepa in predklona; nogi sta bili uprti druga tik za drugo v žlebiče na stečiču, ki smo o njih govorili pri opisu tekališča.

Rvaveca. Na straneh stojita atotleta s sodniško palico.

Brzkone so tekli po štirje hkrati. Ko so četvorice končale, so se pomerili še zmagovalci v vsaki skupini. «Stadiodromos» (tisti, ki v stadionu tekmuje v teku) je torej moral zmagati dvakrat; v izbirnem teku in v končni tekmi. Tekališče ni bilo gladko in trdno, ampak so tekli po globokem pesku, ki se je noga vanj vdiral do členka. Na stečiču se niso grški tekalci nič drugače vedli kakor naši. Iztegovali so ude, tekli na mestu, se za preizkušnjo pognali

v tek in se po nekoliko metrih spet vrnili. Že zgodaj so tek na en stadij nadomestili z diaulom, s tekom na dva stadija (okoli 400 m). Dolihos, pri katerem so pretekli stezo dvanajstkrat (24 stadijev), je ustrezal našemu teku na 5000 m (natanko 4614:48 m). Sredi šestega stoletja je nastal tek oboroženih. V Olimpiji so ga uvedli v 65. olimpiadi; bil je skoraj gotovo dva stadija dolg. Oborožitev se je s časom zelo menjavala. Prvotno so se izkušali v šlemu, golenjakih in s ščitom, nazadnje je ostal samo še ščit. V Olimpiji so hranili za to tekmo 25 ščitov, da so bili vsi tekmovalci enako obteženi.

Skozi 15 olimpiad je bil tek na en stadij edina tekmovalna panoga, ki so se ji šele polagoma pridružile druge. V dolihosu so v Olimpiji tekmovali samo možje.

(Dalje prihodnjč.)

Poživimo drsanje!

Drsanje, največja radost naših dijaških let, ko še nismo poznali smučk in čara zasneženih poljan, je zadnja leta izgubilo ves svoj mik. Toda čisto po krivici. Čeprav se drsanje res ne da primerjati s smučanjem, je vendar prav zdrava in koristna telovadna panoga, pri kateri se giblje človek na čistem zimskem zraku, ki napravi telo prožno in razvije v telovadcu čut za ravnovesje. Pred smučanjem ima celo to prednost, da je cenejše in zato bolj demokratično ter, kakor vidimo zlasti zadnja leta, od vremena veliko manj odvisno. Drsanje je lahko zelo koristen pomoček sokolske vzgoje, zato ga skušajmo spet dvigniti do zaslužene veljave.

To ne bo preveč težko, samo malo dobre volje je treba. Zakaj drsalice so v primeri s smučmi prav poceni in za drsanje tudi ni treba posebnih čevljev in obleke kakor za smučanje. Za najrevnejše članstvo društva bi pa lahko izprosili drsalice od članov, ki so jih že zavrgli.

Drsališče bi ne stalo društvo več kakor malo vode in dela. Stroški za vodo bi se lahko pokrivali iz donosa drsališča, vse delo bi pa lahko opravili člani sami. Pri nas ima že veliko društev svoja telovadišča, ki bi se dala z neznatnimi stroški izpremeniti pozimi v drsališča. Društva pa, ki nimajo telovadišč, naj bi si izbrala naravna drsališča na ribnikih in jezerih.

Z ureditvijo drsališča in s preskrbo drsalic za revnejše članstvo bi pa naloga društva še ne bila končana. Saj bi takšno drsališče navzlic imenu in popustu, ki bi ga imeli na njem vsi pripadniki društva, še ne bilo zares sokolsko. Biti bi moralo na razpolago sokolskim vzgojnim namenom: postati bi moralo zimska telovadnica pod milim nebom. Prenesti bi morali vsaj po en telovadni večer na teden na drsališče, lahko bi pa seveda tudi telovadbo za en drsalni večer na teden razširili. Društvom, ki morajo v zimskih mesecih zaradi pomanjkanja kurjave in neprimerne prostora za daljši ali zaradi prireditev za krajši čas prenehati z redno telovadbo, bi pa drsanje lahko popolnoma nadomestilo telovadbo.

Za kritje stroškov bi bilo čisto zadosti, ako bi bilo drsališče odprto za članstvo in za vse druge ljudi do pete ali do šeste ure. Po tej uri bi se pa lahko razvrstili vsi telovadni oddelki, od dece do članstva, kakor v telovadnici.

Tudi telovadba sama naj bi bila urejena podobno kakor v telovadnici. Telovadna ura vsakega oddelka naj bi se pričela s skupnimi vajami (teki, proste vaje itd.), nato naj bi se telovadci razvrstili v vrste po svoji drsalni izurjenosti in se vadili pod vodstvom vaditelja navadnega in umetnega drsanja, tekmovalnega sloga itd. Na koncu telovadne ure naj bi nastopili vsi k skupnim igram, raznoterostim in k raznim tekmam. Pri tem bi bilo treba izločiti samo začetnike, da bi se ne pripetila kakšna nepotrebna nesreča. Zaklad telovadne snovi, zlasti v igrah, raznoterostih in tekmah, je neizčrpen, tako da bi količkaj spreten vodnik ne prišel izlepa v zadrego.

Sicer bi bilo pa tudi tu koristno, da bi se vodniki menjavali kakor v telovadnici.

Spočetka bi bilo seveda treba poveriti vodstvo telovadbe na ledu dobrim drsalcem, tudi takim, ki niso člani vaditeljskega zbora. Takoj bi pa bilo treba uvesti pred telovadbo članov ali pa po njej po pol ure za vadbo vaditeljskega zbora, da bi ta lahko čimprej sam prevzel vodstvo drsalnih večerov. Kjer bi pa vaditeljski zbor sam ne zmozel vsega tega dela, bi lahko prenesel to nalogo na dobre drsalce izven zbora, sam pa seveda obdržal nadzorstvo in vrhovno vodstvo. Vaditeljski zbor bi si tako olajšal delo, in novi ljudje, počaščeni z njegovim zaupanjem, bi se na ta način pritegnili k delu in s tem navezali na Sokola.

Vsako leto naj bi bile potem tudi tekme društev, okrožij in žup, kesneje tudi Zveze, ki bi najlepše pokazale naš napredek v tej telovadni panogi in bi hkrati tudi povečale zanimanje za drsanje in mu pridobile novih privržencev.

Z drsanjem pod sokolskim vodstvom bi torej še bolj razgibali naše društveno življenje, članstvu pa pripravili marsikatero veselo urico. P.

Lojze Lubej, Ljubljana:

Vzvleki

Vzvlek je počasi in samo s pritezno močjo lahti izveden prehod iz vese v oporo, in sicer z nogami naprej. Vadimo ga na drogu, krogih, bradlji in na vodoravni ali poševni lestvi. Obliki vzvleka sta dve: spredaj in zadaj. Spredaj ga delamo laže kakor zadaj. Vzvek spredaj ali zadaj pa delamo lahko na več načinov: z različnimi prijemi, sklonjeno, razovno. Na bradlji in na lestvi lahko delamo vzvek čelno in bočno, oboje spredaj in zadaj, na drogu samo čelno, in sicer spredaj ali zadaj, na krogih pa le čelno spredaj.

Vzvlek spredaj sklonjeno delaj tako, da vzneseš noge (začetnik tudi skrcene) v vis vzosno spredaj. Lahti pri tem lahko pokrčuješ ali jih pa obdržiš napete. Kakor hitro pa dvigneš noge, ki jih moraš zdaj že napeti, do orodne osi, moraš začeti pritezati z lahtmi sklonjeni trup nad orodje. Pritezaj tako, da ti noge ne omahnejo navzdol, da dvigaš vse telo, in sicer tako visoko, da ga lahko v višini kolkov položiš na orodje. Če si storil tako, se bo telo samo prevesilo na drugo stran orodja, potrebno je le še, da z rokami preprimeš v zgornji prijem (prsti spodaj), hkrati ulekneš in vzpiraš ter preideš tako v vzporo spredaj. Če delaš to vajo na lestvi ali na bradlji čelno, je potrebno, da dvigneš telo še više, tako da ga nasloniš v višini želodca na orodje. Sicer bi se telo zaradi ovire, ki jo dela zadnja lestvina, ne moglo samo prevesiti čez prednjo lestvino v oporo ležno za rokami.

Prav tako se dela vzvek spredaj na krogih ali na bradlji bočno. Razloček je le ta, da je ta vaja na teh dveh orodjih precej težja. Težja je pa zato, ker ne moremo telesa, ko smo ga dvignili v že opisani položaj, položiti na orodje, ampak ga moramo s pritezno močjo lahti obdržati v tistem visokem položaju in ga prevesiti nato čez le namišljeno os orodja. Na bradlji bočno delamo vzvek v sed raznožno ali v sed snožno za rokami, na krogih pa, kjer lahko orodje, t. j. kroga, zavrtimo, se dela vzvek v vzporo in v stojo na rokah v skleku ali v vzpori.

Kadar se učiš vzvek na krogih, drži kroga s takim vrhnjim prijemom, da sta kroga čez celo dlan podolgem in se dotikata mezinčne strani zapestja. Če tako držiš, ni potrebno preprijemati in zato laže vzvlečeš telo v oporo. Vzneseš telo pritezaj čez namišljeno os orodja tako visoko, da lahko nasloniš kolka na hrbtno stran rok, ki jih moraš zato že med pritezanjem potisniti primerno skupaj. Bistvena zahteva je ta, da dvigneš telo in ga obdržiš, tudi medtem ko se prevešaš, nad namišljeno osjo orodja. Kdor je v tej vaji že izurjen in ima dovolj moči, temu ni potrebno, da se pri vaji

opira na kolke, temveč jo bo izvedel brez dotika. Takrat, ko prehajaš iz vese v oporo, prični telo vzklanjati in vzpirati. Telovadec, ki drži stoji na rokah v skleku in vzpori in je naklonjen razovkam in dviganju stoj, bo brez posebne težave kmalu napravil tudi vzvlek v stoji na rokah v vzpori. Paziti pa mora na to, da obdrži kroga ves čas pri prsni in dovolj skupaj, in na to, da prehaja že s togim telesom skozi stoji na rokah v skleku.

Vse te vaje se delajo lahko tudi razovno, t. j. uleknjeno, za kar je pa potrebno nekoliko več moči in vaje. Tudi s pritezanjem je treba pričeti že v začetku gibanja.

Razen na krogih in na bradlji bočno (čeprav je teoretično tudi mogoče) se dela v vzvlek tudi z adaj. V visu vznosno telo močno uleknj in ga popolnoma ob orodju pritezaj počasi kvišku. Noge in stopala imej pri tem napete, glavo malo zakloni, nikakor je pa ne smeš predkloniti, ker bi s tem otežil pritezanje. Telo pritegni tako visoko, da se bo zaradi teže nog samo po sebi prevesilo čez os orodja. Takrat, ko prehajaš v oporo, polagoma vzpiraj, da ne omahne telo pod orodje.

Pri vzvlekih ne sme biti prehod iz vese v oporo izveden s kakršnimkoli sunkom ali naporom, ker bi to potem ne bil več vzvlek, ampak vmik.

Vzvleki so prav prikladne vaje za miren in lep prehod iz vese v oporo. Njih vadba in izvedba zelo ugodno vplivata na vzgojo samozavesti in krepke volje. Veliko hitreje se jih bo naučil telovadec, ki dobro pleza brez oklepa.

K N J I G E I N L I S T I

Dr. Lavo Čermelj: «Life and Death Struggle of a National Minority» (Borba narodne manjšine na življenje in smrt), Ljubljana, 1936, izdala Jugoslovanska zveza društev Zveze narodov v Ljubljani, str. 260 + zemljevid Primorja in Istre.

«Namen te knjige je, da razgali civiliziranemu svetu problem jugoslovanske narodne manjšine v Italiji», pravi pisec v uvodu. Stori je to na način, kakor doslej pri nas še nihče. Delo je po obliki trezen prikaz blaznega trpljenja naše krvi, toda prav ta treznost, te uradne številke in citati te s svojo golo resničnostjo pretresejo. «Knjiga neče poudarjati vnanje politične plati tega problema, niti neče opozarjati nanj kot na nevarnost za evropski mir. Hoče biti le zgodovinski pregled položaja Jugoslovanov v Italiji po vojski, pregled, ki temelji na statistikah in zanesljivih dokumentih», bereš v uvodu. Čermeljevo delo je zaradi svoje znanstvene stvarnosti resnično dokument, ki ga ne bo mogoče prezreti in ki bo prepričeval mednarodne činitelje — seveda kolikor je ta brezdružni svet vobče dojemljiv za trpljenje manjšin. Zaradi omejenega prostora moramo žal navesti le površno vsebino knjige, k podrobni vsebini pomembnih poglavij se še povrnemo. Že ta pogled pa bo pokazal njeno bogastvo in trud, ki ga je imel pisec.

V prvem poglavju je kratek zemljepisni pregled, pregled po uradnih avstrijskih in italijanskih štetjih ugotovljene narodnostne razdelitve in pregled jezikovnih mej. Nad pol milijona naših bratov in sester ječi v trpljenju, ki ga mi svobodni ne moremo popolnoma razumeti, ki ga pa moramo v vsej grozoti občutiti. Nikdar ni še nihče tako ravnal z ljudmi tujega rodu, kakor ravnajo v našem Primorju. S trpkostjo prebereš drugo poglavje, kjer so zbrane obljube odgovornih mož Italije iz vojnih in povojnih let. Sveto so zatrjevali vso narodnostno svobodo, a prav hitro so na to pozabili. Njih verolomnost proti brezmočnim Jugoslovanom je neizbrisen madež v italijanski zgodovini. Še oktobra meseca leta 1919. je rekel tedanji vnanji minister Tittoni v rimskem parlamentu: «Ljudstva tuje narodnosti, ki so z nami združena, naj vedo, da nam je vsaka misel na zatiranje ali raznaroditev tuja. Spoštovali bomo njih jezik in njih kulturne ustanove, uživala bodo vse ugodnosti naše svobodne in demokratske zakonodaje.» Res, z ognjem, ricinom in izjemnimi zakoni so spoštovali vse to.

V nadaljnjih poglavjih obravnava pisatelj na osnovi številnih dokumentov položaj naše manjšine v javnem življenju (zastopstvo v parlamentu, pokrajinska samouprava, občinska uprava), šolski sestav

(osnovno šolstvo, verouk, usoda slovenskega učiteljstva, poitalijančevanje otrok, otroški vrtci, srednje in strokovno šolstvo, slovenščina in hrvaščina kot šolska predmeta, zasebni pouk) in fašistične mladinske združbe. Pripoveduje o usodi našega jezika v javnem življenju in o usodi naših ljudi v javnih službah. Slika uničenje nekdanj tako krepko brstečega kulturnega in društvenega življenja primorskih Jugoslovancev. S hudičevo izumljivostjo so ustvarjali zakone, s katerimi so v kratkih letih popolnoma uničili, kar sta ljubezen in pridnost v desetletjih zgradili. Enako žalostna so poglavja o našem tisku, o poitalijančevanju osebnih in krajevnih imen. Obširen je odstavek o razmerah v Cerkvi, o potujčevalnem delu škofov Sirottija, Margottija in Santina, o popolni brezpravnosti našega jezika v cerkvi. Tujec je posegel tudi v naše gospodarstvo, uničil zadrage in omejil pravico do posesti. Živo stopi pred oči trpljenje bratov v 15. poglavju, ki popisuje strahovanje in žalitve, kakršnih v civiliziranem svetu še ni bilo. Prav tako pretresljiva sta naslednja dva dela o policijskih ukrepih in internacijah ter o Posebnem sodišču, katerega delovanje je višek vsega. V Sklepu je stisnil pisec vse strahotne muke v kratko ugotovitev: «Trda je usoda jugoslovanske manjšine v Italiji — trša kakor usoda katere-

koli druge manjšine v Evropi. 600.000 Slovincem in Hrvatom ne odrekajo le njihovih manjšinskih pravic, marveč jim jemljejo najosnovnejše pravice, ki jih imajo kot človeška bitja.»

Čermeljeva knjiga je, dasi namenjena tujini, glasen krik tudi za nas, da ne smemo gledati, kako nam ubijajo dobro tretjino našega ljudstva; zlasti ne smemo tega Sokoli. Pozabili smo, da smo bili že pred 20 leti v prvi vrsti tistih, ki so se bili za svobodo! Spet moramo v prvo vrsto! Najmanj pa, kar lahko storimo, je to, da ob vsaki priliki podpiramo delo za olajšanje bede naši zaslužjeni krvi in da med seboj vzdržujemo čvrsto zavest za tiste onkraj meja. Vztrajnost mora tudi tu zmagati.

Kakor smo povedali, je namenjena knjiga mednarodnemu svetu, zato je izdana v angleščini. Copelandova jo je prevedla z ljubeznijo. Jezik je gladek in tudi tistim, ki angleščine docela ne obvladajo, ne bo delal težav, zato jo priporočamo v nabavo našim knjižnicam. Naposled naj še izrazimo željo, da bi se prevedlo delo v slovenščino, saj je spisano za nas vsaj toliko, kakor za tujino. Potrebno je to tembolj, ker je zanesljiv vir za slehernega, ki hoče spoznati življenje naših zaslužjenih manjšin. Stanko Trček, Ljubljana.

VESTI IZ DRUŠTEV IN ČET

Sokolsko društvo Ljubljana-Vič.

S hladnejšimi jesenskimi dnevi se je preselila telovadba s telovadišča v telovadnico. Društveni strokovni odbor je že prve dni oktobra sklenil, da priredi v splošno državnega in sokolskega praznika dne 1. decembra telovadno akademijo. Pri tej akademiji, ki je na vse strani lepo uspela, so nastopili vsi društveni telovadni oddelki in sokolski pevski zbor. Večino vodčkov za akademijo so sestavili domači vaditelji in vaditeljice, kar priča, da ima naše društvo sposobne strokovne delavce. Tudi na župni proslavi smo sodelovali v velikem številu, pri akademiji so pa lepo nastopile članice in moški na-

raščaj. Dne 9. oktobra smo dostojno počastili drugo obletnico smrti kralja Aleksandra I. doma pred spomenikom in na skupni žalni slovesnosti na Taboru. Na obletnico koroškega plebiscita smo priredili «Koroški večer», kjer je govoril o naši Koroški župni prosvetar br. Janez Poharc, sokolski pevski zbor je pa zapel nekaj koroških pesmi. Dramski odsek je uprizoril v režiji br. Janeza Grdine dne 1. novembra dramo «Reka», dne 8. decembra pa veseloigro «Skok v zakonski jarem». Obe predstavi sta dosegli lep moralni in deloma tudi gmotni uspeh. Naše društvo je torej navzlic raznim oviram na vse strani živahno z geslom: «Le naprej brez miru!»

Iz delovanja narodne skupščine.

Vlada je te dni predložila narodni skupščini v razpravo predlog konkordata med našo kraljevino in vatikansko državo. Predlog konkordata je bil od obeh pogodbenic podpisan v Vatikanu dne 25. julija 1955. Sokolstvo morata zanimati posebno tale dva člena:

«Člen XXXIII.: Jugoslovanska vlada priznava katoliški cerkvi popolno pravico, da ustanavlja, vodi in upravlja društva katoliške akcije kot društva z namenom, da izven in iznad strankarske politike pospešujejo versko in moralno življenje naroda pod neposredno odvisnostjo in odgovornostjo katoliške hierarhije.

Zabavne igre, literarne in glasbene zabave niso v nasprotju z odredbami prejšnjega odstavka.

V ta društva se lahko vpisujejo učenci javnih šol. Dijaški odseki teh društev lahko obstojajo in delujejo izven javnih šol.

Člen XXXIV.: Vlada bo skrbela, da se bo v državnih združenjih za telesno vzgojo spoštovala vera članov katolikov, njena načela in njene ustanove. Moralna in kulturna vzgoja, kjer vsebuje ona del ciljev državnih združenj za telesno vzgojo,

ne bo nikdar mogla biti v nesoglasju s katoliško doktrino.

Duhovniki bodo tudi v teh združenjih lahko izvrševali svojo versko misijo v korist članov katolikov. V ta namen morajo dobiti dovoljenje svojega škofa in pristanek krajevne uprave združenja.

Protj odločitvi krajevnih uprav se bo lahko vložila pritožba na višje uprave združenja.»

Radovedni smo, kdo se bo upal prevzeti odgovornost za sprejetje teh dveh členov.

Češkoslovenská obec sokolská je imela po statistiki za leto 1955, ki je bila nedavno dokončana in objavljena, dne 31. decembra 1955 v 5209 društvih in odsekih 585.219 članov in članic, z naraščanjem in deco vred pa 759.916 pripadnikov. Število sokolstva je v letu 1955, naraslo skupno za 15.058 oseb.

Češkoslovaške Sokolice dobe nov slavnostni kroj, ki je bil sprejet na zadnji seji ženskega vaditeljskega zbora ČOS. Nova obleka članic je angleškega kroja, v barvi podobna članskemu slavnostnemu kroju, s čepico in z rjavim pasom. K njej se bo nosila bela bluza z rdečo zavratnico; na čepici je kokarda brez peresa. Za slabo in hladno vreme bodo nosile članice h kroju temnorjav plašč.

ZA VZGOJO, POUK IN RAZVEDRILO

Dragi brat urednik!

Zelo rad prebiram tale naš list. Po dolgem času ste nam vendarle dali nekaj našega, nekaj pristno slovenskega, nekaj jedrnatega, kar smo že dolgo pogrešali. Nekateri reči se mi zde res malo težke in učene, ko jih pa dvakrat ali celo trikrat preberem, jih pa že počasi toliko razumem, da vem, za kaj gre.

Sem že dolgo časa pri Sokolu, pa mislim, da lahko tudi včasih kaj povem in pa malo pozabavljam, če se mi kaj ne zdi prav. Zadnja leta se mi je toliko tega nabralo v glavi, da se mi zdi prav, ko bi to napisal, da bi vedeli tudi drugje, ker so razmere tako povsod enake. Pa mi žilica ni dala miru, da sem se usedel in Ti napisal tole pismo.

Najprej naj Ti povem predlog, ki mi že dolgo roji po glavi. Ali bi ne bilo koristno, ko bi dal v našem listu kje na koncu ali pa na platnicah malo prostora tudi za tiste, ki nismo tako izobraženi in se ne znamo tako lepo izražati, pa bi vendar radi po domače povedali, kar mislimo o Sokolu? Razen tega bi pa v takem kotičku lahko tudi kaj pozabavljali ali pa vprašali, ampak čisto po domače. Glavo stavim, da bi se potem marsikdo upal kaj napisati in bi se tako zvedelo tudi tisto, kar preprosti ljudje mislijo o Sokolu. List bi se na ta način približal našemu navadnemu človeku. Mislim, da bi bilo to zelo dobro.

Učeni bratje so zmerom tako resni, pa naredo zato še sokolsko reč tako težko in

resno, da pri tem čisto pozabijo na smeh. Kdor se pa ne zna tako prav od srca zasmejati, po mojem ne more biti pravi Sokol, saj še Slovenec ne more biti. In to celo dandanes, ko imamo toliko zabavnega po domovini, ko nas Sokole tako pisano gledajo, da se moraš res smejeti.

Zraven bi pa rad tudi včasih kaj vprašal, ko je pa toliko novega in čudnega na svetu. Saj imamo v župi dosti šolanih ljudi: starost, načelnikov, prosvetarjev in še celo poverjenika za sodnijo imamo. Ko bi ti hoteli odgovarjati, jih bomo marsikaj vprašali, kar bo koristilo tudi drugim.

Za danes imam samo eno takšno vprašanje, ki se tiče bolj načelnikov. Jaz sem zmeraj mislil, da je telovadba to, če se človek v resnici giblje in premika, zadnjič sem pa videl, da je naš načelnik napisal v mesečno poročilo za župo: «Pri nas zdaj, ko je mraz, telovadimo samo teoretično.» Ne vem, ali je župa to opazila in kaj ukrenila, jaz bi pa le rad vedel, ali se res lahko teoretično telovadi. Če je to mogoče, potem je Sokol rešen vseh skrbi in težav. Veliko si bomo prihranili, ker ne bomo potrebovali ne telovadnice, ne travnika, ne orodja, še obleke ne.

Takih vprašanj je še vse polno, pa jih samo mi na kmetih vidimo, ker nismo tako zaposleni z vzgajanjem. Torej, brat urednik, to je moj predlog. Če Ti je všeč, napravi kotichek, dogovori se, da nam bodo odgovarjali, potem bomo pa že pisali. Zdravo!

J. K.

Dragi brat J. K.!

Za Tvoje pismo se Ti prav iskreno zahvaljujemo in z veseljem sprejemamo Tvoj predlog glede posebnega stolpea v našem listu, ki ga, kakor vidiš, že s to številko otvarjamo.

Ikriti imaš spodaj tudi že odgovor načelnštva župe Ljubljana na svoje prvo vprašanje, ali se da tudi teoretično telovaditi.

Veselilo nas bo, če se kmalu spet oglasiš. Bratsko Te pozdravljamo.

Uredništvo.

Brat J. K.: Odgovarjamo Ti, da izrazimo naše veselje nad Tvojo zdravo pobudo, ne pa zato, da bi razlagali pojem telovadbe, kar si Ti v svojem pismu na najprimernejši način že sam storil. Res je, da sokolska telesna vzgoja ne more biti drugega kakor urejeno in k določenemu smotru usmerjeno telesno gi-

banje sokolskih pripadnikov v natanko določenem času in prostoru ter z določenim načinom in vodstvom. Načelnikovo opombo b v mesečnem poročilu smo seveda opazili in smo nanjo opozorili društvo. Društveni načelnik je pač tako napisal namesto opazke: «Ne ljubi se mi delati». Zahvaljujemo se Ti za svojevrstno pomoč pri čiščenju pojmov in zatiranju lenobe.

Načelnštvo župe Ljubljana.

I Z U P R A V E

Kakor smo že večkrat poudarjali, je naš list navezan samo na redno naročnino, ki jo dobiva od svojih naročnikov. Število naročnikov ob sklepu prvega letnika sicer ni zadovoljivo, vendar bi lahko z naročnino pokrili vse stroške lista, ko bi se naročniki zavedali, da je treba list, ki so ga naročili in ga v redu dobivajo, tudi plačati. — Žal pa malone dve tretjini naročnikov lista še ni plačalo, tako da smo sklenili prvi letnik z znatnim primanjkljajem.

Današnji številki smo priložili položnice in prosimo vse, ki so še na dolgu z naročnino, da jo takoj plačajo in nam hkrati nakažejo tudi naročnino za prihodnje leto.

Darila za tiskovni sklad

Dr. Franc Derganc, Ljubljana, 140.— din; dr. Josip Kunc, Ljubljana, din 20.—; Franjo Lubej, Ljubljana, din 360.—; Dušan Podgornik, Ljubljana, din 210.—; Zoran Polič, Ljubljana, din 50.—; Jože Rus, Ljubljana, din 20.—; Stanko Trček, Ljubljana, din 480.—; skupaj din 1280.—. Naj bi dobili ti prvi darovalci obilo posnelcev!

Absolutna sigurnost

telovadnega orodja je prva zahteva telovadca; naše orodje pa ustreza ne samo z absolutno sigurnostjo, ampak tudi s praktično uporabnostjo, prečlnostjo, krasno izvedbo in neverjetno nizko ceno vsem Vašim zahtevam.

T v o r n i c a
telovadnega orodja

J. ORAŽEM
R I B N I C A
na Dolenjskem.

